

Právní analýza ke sněmovnímu tisku 609 - vládnímu návrhu novely zákona o státním občanství

Sněmovní tisk 609

Připomínky k novelizačním bodům 2. a 5. pro rozpor s mezinárodním právem

2. V § 6 se za slova „rozhodnutí soudu“ vkládají slova „České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie, Švýcarské konfederace nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru²⁾ , (dále jen „stát Evropské unie““.

Platné znění zákona s navrženými změnami:

§ 6

Dítě, jehož matka není státní občankou České republiky, nabývá státní občanství České republiky dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu **České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie, Švýcarské konfederace nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru²⁾**, (dále jen „stát Evropské unie“) o určení otcovství státního občana České republiky.

Připomínka:

Navrhujeme vypustit novelizační bod, protože předkládaná úprava je v rozporu s mezinárodním právem.

Na základě bilaterálních smluv o uznávání rozhodnutí některých států jsou rozhodnutí o určení otcovství uznána přímo. **Tyto mezinárodní smlouvy pak nepřipouštějí, aby byla vymezena konkrétní oblast (zde nabývání občanství), kde uznání platit nebude.** Úprava se tedy dostává do rozporu s mezinárodním právem.

5. V § 9 se slova „cizího státu“ nahrazují slovy „státu Evropské unie“.

Plné znění zákona s navrženými změnami:

§ 9

Dítě, které bylo osvojeno rozhodnutím orgánu ~~cizího státu~~ **státu Evropské unie** a alespoň jedním z osvojitelů je státní občan České republiky, nabývá státní občanství České republiky dnem nabytí právní moci rozhodnutí o uznání osvojení, pokud bylo osvojení v České republice podle zákona o mezinárodním právu soukromém uznáno³⁾.

Připomínka:

Navrhujeme vypustit novelizační bod 5., tedy změnu v ustanovení § 9, kdy osvojenec může nabýt českého občanství pouze, byl-li osvojen rozhodnutím orgánu státu Evropské unie, protože je neadekvátní a neodůvodněný a v rozporu s mezinárodním právem.

Nabytí občanství je v tomto ustanovení podmíněno uznáním osvojení v ČR dle zákona č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém (ZMPS). Dle ustanovení § 63 ZMPS musí být proces osvojení uznán rozhodnutím soudu, který přezkoumává naplnění formální i materiální stránky osvojení. Pokud soud rozhodnutí zahraničního orgánu o osvojení uzná, není důvod pochybovat o okolnostech a důvodech osvojení. Požadavek omezení možnosti nabytí českého státního občanství pouze u dětí, které byly osvojeny rozhodnutím správního orgánu jiného státu EU, je neadekvátní a neodůvodněný.

Na základě bilaterálních smluv o uznávání rozhodnutí některých států jsou navíc rozhodnutí o osvojení uznána přímo. Tyto mezinárodní smlouvy pak nepřipouštějí, aby byla vymezena konkrétní oblast (zde nabývání občanství), kde uznání platit nebude. Úprava se tedy dostává do rozporu s mezinárodním právem.

Připomínka k novelizačnímu bodu 12. o přestupcích

12. V § 14 se doplňuje odstavec 9, který zní:

„(9) Státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který nebyl v posledních 3 letech opakovaně pravomocně uznán vinným z přestupku spáchaného úmyslně nebo z úmyslného jednání, které má znaky přestupku,

- a) podle zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek,
- b) podle zákona o návykových látkách,
- c) podle zákona o integrovaném záchranném systému,
- d) podle zákona o zajišťování obrany České republiky,
- e) proti veřejnému pořádku, proti občanskému soužití nebo proti majetku podle zákona o některých přestupcích, nebo
- f) podle zákona o zbraních.“

Připomínka:

Novelizační bod 12., který v § 14 dodáním odst. 9 rozšiřuje bezúhonnost o některé druhy přestupků, vymezuje okruhy přestupků znemožňujících udělení občanství příliš široce. Stanovené okruhy zahrnují i velmi bagatelní činy a nerespektují relevanci daného přestupku pro řízení o udělení státního občanství. Navrhujeme proto dvě varianty zmírnění:

1.) vypuštění daného novelizačního bodu a ponechání stávající právní úpravy. **Vymezení, které předpokládá negativní důsledek v závislosti na právně vymezené okruhy přestupků, a nikoli podle jejich závažnosti, je naprosto nekoncepční a povede k absurdním závěrům.** Například upuštění drobného odpadku je podle navrhované úpravy pro získání občanství relevantní (přestupek proti veřejnému pořádku), zatímco úmyslné

nevypacení mzdy ne. Navíc z hlediska tvorby legislativy jde o nevhodně kazuistický přístup, kterým není dosaženo odpovídajícího výsledku, protože nevede ke zvýšení právní jistoty a postrádá jasný účel.

2.) změnu příslušného novelizačního bodu a to tak, aby se zvýšil minimální počet opakování z implicitně navrhovaných dvou na tři. Při nížce nastavené hranici již dvou přestupků během tří let (dle důvodové zprávy k předložené novelizaci zákona) se vzhledem k tomu, že stanovené okruhy zahrnují i bagatelní činy (např. odhození žvýkačky na chodník), jedná o nepřiměřené a nekoncepční opatření.

Připomínka k novelizačnímu bodu 18. a 56. o zjednodušeném získávání občanství pro osoby ve věku 18-21 let

18. Za § 16 se vkládá nový § 16a, který včetně nadpisu zní:

„16a

Udělení státního občanství České republiky fyzickým osobám ve věku 18 až 21 let

- (1) Ministerstvo může udělit státní občanství České republiky fyzické osobě, která
- a) o jeho udělení požádá nejpozději do 3 let od dosažení věku 18 let,
 - b) má na území České republiky ke dni podání žádosti povolen trvalý pobyt¹⁾ a
 - c) ke dni podání žádosti se skutečně zdržovala na území České republiky po dobu alespoň 8 let.
- (2) Žadatel nemusí splňovat podmínky stanovené v § 14, s výjimkou podmínek stanovených v § 14 odst. 3 až 5.“

Novelizační bod souvisí s bodem 56., který stanovuje, že § 35 se zrušuje, čímž se ruší možnost získat státní občanství prohlášením u tzv. druhé generace, tedy osob, které na území ČR přijely ve velmi nízkém věku či se zde narodily.

Připomínka:

Navrhujeme vypustit novelizační body 18. i 56. a ponechat tak stávající právní úpravu, která osobám ve věku 18-21 let, které v ČR pobývaly minimálně dvě třetiny doby od 10 let věku umožňuje nabýt státní občanství prohlášením.

Novelizační bod 18, který vkládá ustanovení § 16a zjednodušující podání žádosti o udělení občanství osobám ve věku 18 až 21 let souvisí s novelizačním bodem 56., který ruší ustanovení § 35, jež dotýčným osobám umožňovalo nabytí občanství prohlášením. Je nutné přivítat, že po zohlednění připomínek v mezirezortním řízení nebude § 35 zrušen bez náhrady. Nevidíme nicméně důvod k legislativní změně a odstoupení od nově zavedené a osvědčené možnosti nabýt občanství prohlášením pro mladé lidi, kteří zde žijí velkou část svého života a často se považují za Čechy. Výtky vůči § 35 uvedené v důvodové zprávě jsou nepodložené (zpráva se neopírá o žádná konkrétní data ani informace) a považujeme je za

nedostatečný argument pro změnu osvědčené praxe, která bude znamenat významnou administrativní zátěž.

Připomínka k novelizačnímu bodu 25. o prokazování finančních prostředků k pokrytí životních nákladů i prokazování výše těchto nákladů

25. V § 20 odstavce 2 až 4 znějí:

„(2) Žadatel dále k žádosti připojí doklady prokazující dostatečnost, výši, zdroje a zdanění všech finančních prostředků sloužících k pokrytí jeho životních nákladů v České republice, zejména

- a) doklady prokazující výkon činnosti, ze které plynou příjmy ze závislé nebo samostatné činnosti,
- b) doklady prokazující příjmy ze závislé nebo samostatné činnosti,
- c) doklady prokazující příjmy z kapitálového majetku nebo nájmu,
- d) potvrzení o tom, že je příjemcem starobního, invalidního nebo jiného důchodu a v jaké výši,
- e) doklady prokazující, že disponuje příjmy ze zahraničí,
- f) doklady prokazující příjmy osoby, která žadatele finančně podporuje,
- g) doklady prokazující výši životních nákladů žadatele a
- h) doklady prokazující, že deklarovaný příjem podléhající dani z příjmů je zdaněn.

(3) Žadatel, který studuje nebo v minulosti studoval na území České republiky, k žádosti dále připojí doklady prokazující délku a průběh studia nebo doklady prokazující dosažené vzdělání.

(4) Potvrzení a doklady podle odstavce 1 písm. b) až d) a odstavce 2 nepřipojuje žadatel, který žádá o udělení státního občanství České republiky podle § 16a.“

Připomínka:

Navrhujeme úplné vypuštění novelizačního bodu 25. či alespoň vyškrtnutí písm. g) v odst. 2, neboť není patrné, proč je současná praxe kvalifikovaného odhadu nákladů nevyhovující a zcela chybí vyjasnění, jak by prokazování životních nákladů podle písm. g) mělo vypadat.

Ačkoliv lze přivítat konkretizaci dokladů o prokázání příjmu pro účely řízení o udělení státního občanství, je nutné upozornit na zásadní nedostatky, zejména na povinnost dle ustanovení § 20 odst. 2 písm. g), dle které je žadatel povinen prokázat výši svých životních nákladů. Nejzávažnějším nedostatkem je zde skutečnost, že v zákoně ani v důvodové zprávě není k nalezení žádná konkretizace nebo výkladové vodítko k pojmu “životní náklady”. Nejasnost této právní úpravy tak není v souladu se zásadou legitimního očekávání a povede pouze k vyšší zátěži žadatelů a správního orgánu, zvýšení počtu podaných rozkladů ministři v rámci odvolacího řízení, případně správních žalob, čímž zatíží také správní soudnictví. Navrhujeme proto dané ustanovení vypustit nebo doplnit o taxativní výčet položek, které navrhovatel považuje za životní náklady a deklaratorní výčet přípustných důkazních prostředků, včetně důkazu čestným prohlášením.



Již v současné praxi MVČR je prováděn kvalifikovaný odhad nákladů a dokazování nákladů podle § 20 odst. 2 písm. g) nepovede k přesnější částce. Lze navíc předpokládat, že tento odhad MVČR bude muset provádět nadále, a to pro posouzení věrohodnosti doložené výše nákladů. Výsledkem tak bude pouze zvýšená administrativní zátěž pro žadatele i správní orgány.